

Ny bekämpningsrekommendation för blå rapsvivel

Ola Lundin

Universitetslektor

Institutionen för växtproduktionsekologi, Sveriges lantbruksuniversitet, Uppsala

2026-01-29

Stjälkminerande vivellarver i höstraps



Foton: N. Wiklund

- Våren 2022 fanns flera fält med svaga plantor p.g.a. vårvintern
- Mycket vivellarver, upp mot 50 per planta i en del fält – hur påverkar det rapsens utveckling och skörd?



Stjälkminerande rapsvivlar* i Sverige

Blå rapsvivel (blåvingad rapsvivel)

- flyger in i september-oktober
- övervintrar som fullbildad i fält
- äggläggning i februari-mars
- larven går in i bladskافت och stjälk
- vivlarna kläcks i juli
- sommarvila i barr- och lövskog

Rapsstjälksvivel (fyrtandad rapsvivel)

- flyger in i april (ca 15°C)
- äggläggning börjar efter en månad
- larven går in i blad, bladskافت och stjälk
- vivlarna kläcks i juli
- övervintrar i skogsdungar

* Blå rapsvivel (*Ceutorhyncus sulcicollis*) och rapsstjälksvivel (*Ceutorhyncus pallidactylus*)

Erfarenheter

- Omfattande skador av de blå rapsviveln i Östergötland på 70-talet, fält kördes upp
- Försök på 80-talet har gett bra effekter på skada men utan påverkan på skörd
- Blå rapsvivel förekommer sparsamt i Europa – bara rapporterad som skadegörare i Baltikum
- Rapsstjälksvivel uppträder ofta i tillsammans med *Ceutorhyncus napi* som inte finns i Sverige
- Underbyggda bekämpningströsklar eller riktvärden saknas

Nya fältförsök – syfte och upplägg

- Försökens huvudsyfte var att klargöra hur skador av stjälkminerande vivlar påverkar skörden -> underlag för rekommendationer om bekämpning
- 2 + 3 försök skördade 2023-2024 - alla i Östergötland

Försökets upplägg:

Led	Behandling	Tidpunkt	Kommentar
1.	Nexide CS 0,06 l/ha	oktober, vid inflygningstopp	Mot blå rapsvivel vid inflygningstopp
2.	Mavrik 0,2 l/ha	april/maj	Mot rapsstjälksvivel, tre veckor efter inflygning
3.	Nexide 0,06 l/ha + Mavrik 0,2 l/ha	oktober + april/maj	
4.	Obehandlad kontroll		

* 2023/2024 extra led med Nexide vårbehandling

Försöksinformation

Year	Site	Field size (ha)	Sowing date	Cultivar	<i>C. sulcicollis</i>	<i>P. chrysocephala</i>	Application date autumn	<i>C. pallidactylus</i>	Threshold achieved	Application date spring	Harvest date
2022–2023	Norrköping	22	20-Aug	Atora	51 (1334)	1.8 (47)	13-Oct	188 (1693)	24-Apr	16-May	12-Aug
2022–2023	Linköping	15	13-Aug	DK Expat	31 (871)	2.4 (68)	13-Oct	12 (108)	15-May	16-May	8-Aug
2023–2024	Norrköping	25	16-Aug	DK Expansion	50 (792)	0.2 (3)	10-Oct	168 (1174)	15-Apr	13-May	7-Aug
2023–2024	Linköping	3	19-Aug	Helypse	91 (1462)	0.8 (13)	27-Sep	77 (536)	6-May	21-May	15-Aug
2023–2024	Vadstena	10	23-Aug	Explicit	384 (4608)	8.4 (101)	28-Sep	49 (344)	6-May	21-May	31-Jul

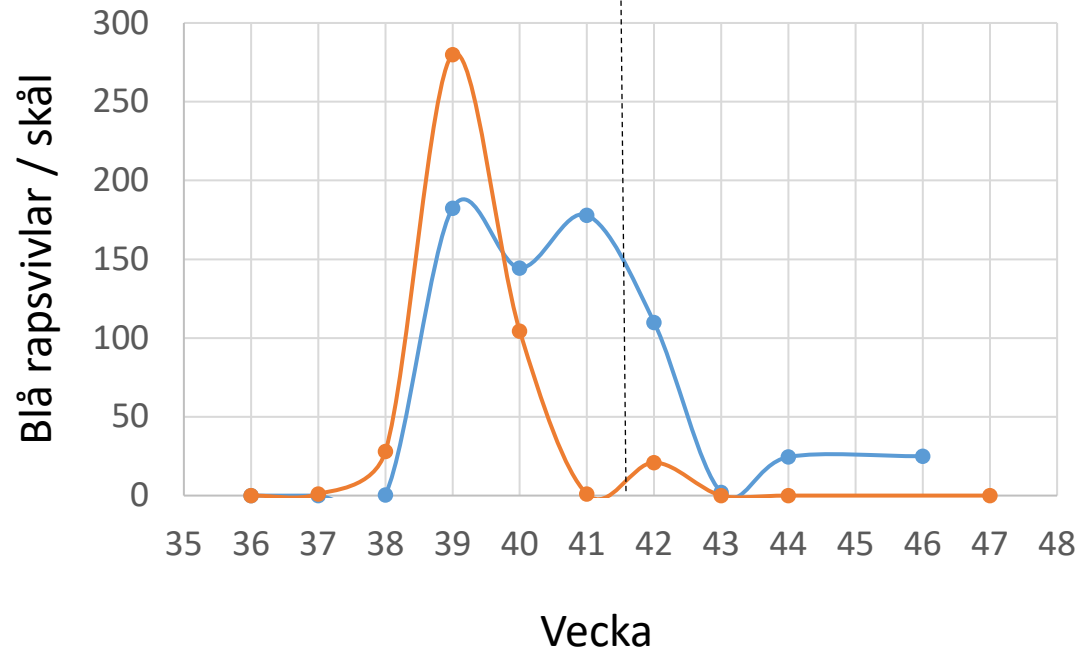


Blå rapsvivar i försöken och behandlingstillfällena

Höst

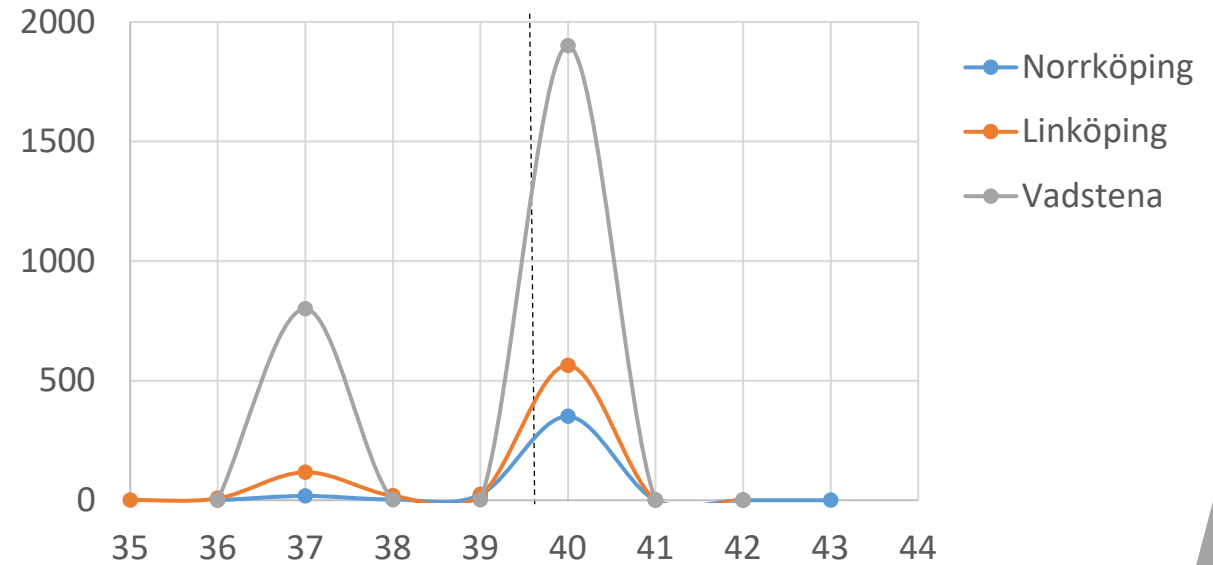
2022

bekämpning 13 oktober



2023

bekämpning 27/28 september

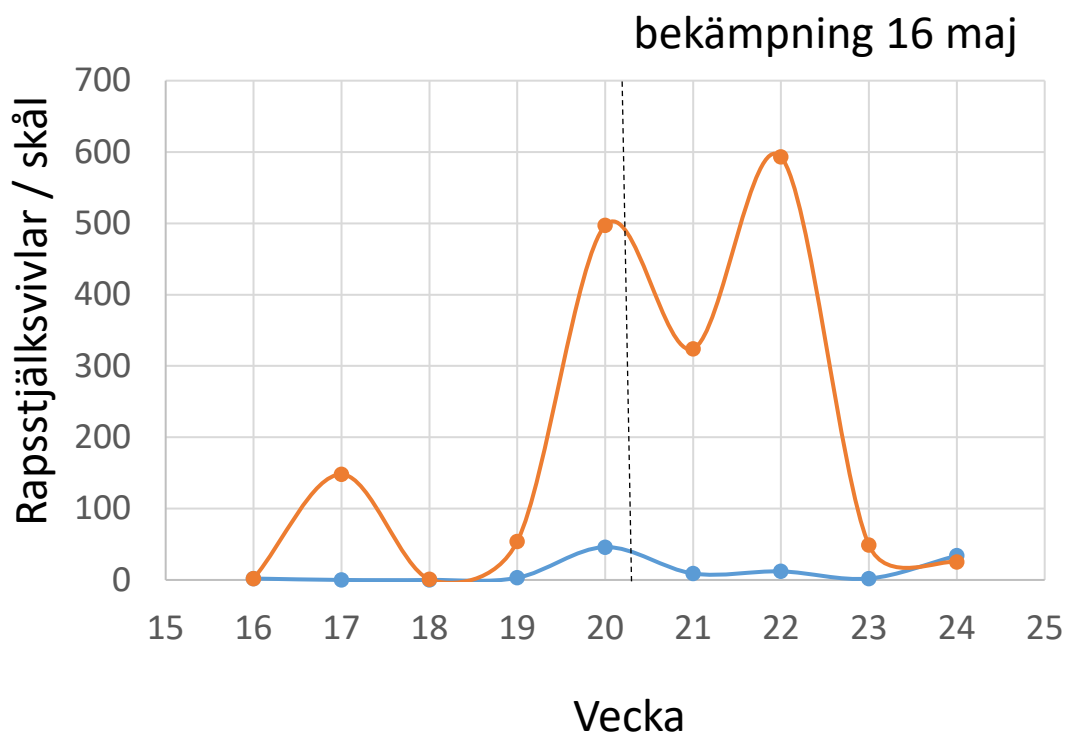


- Norrköping
- Linköping
- Vadstena

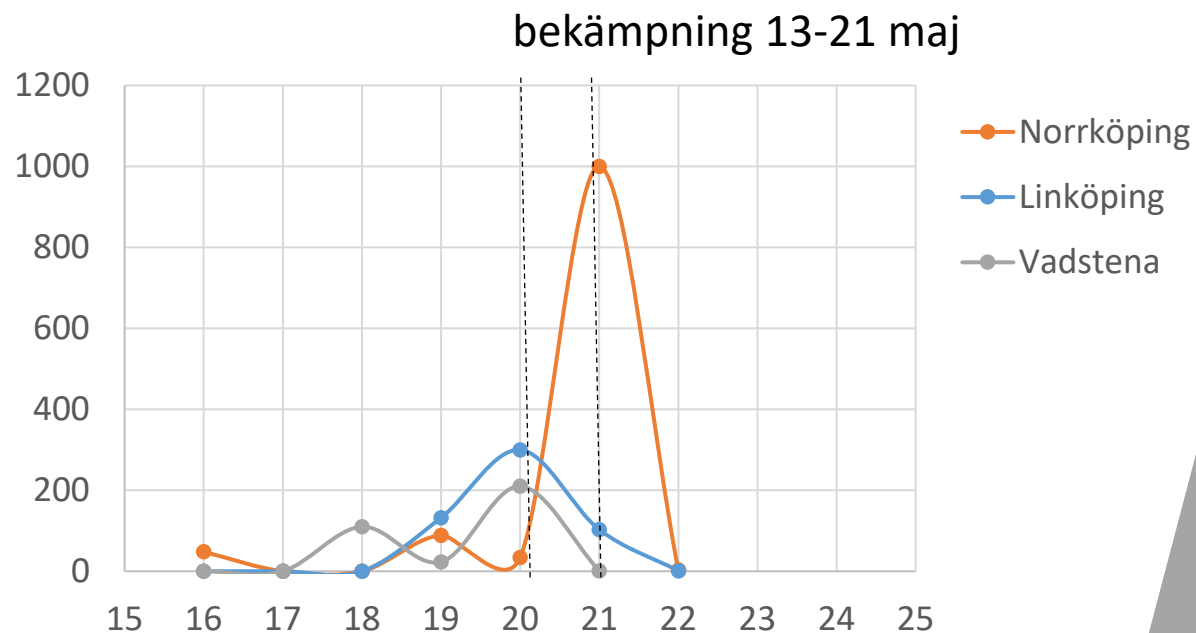
Rapsstjälksvivlar i försöken och behandlingstillfällena

Vår

2023

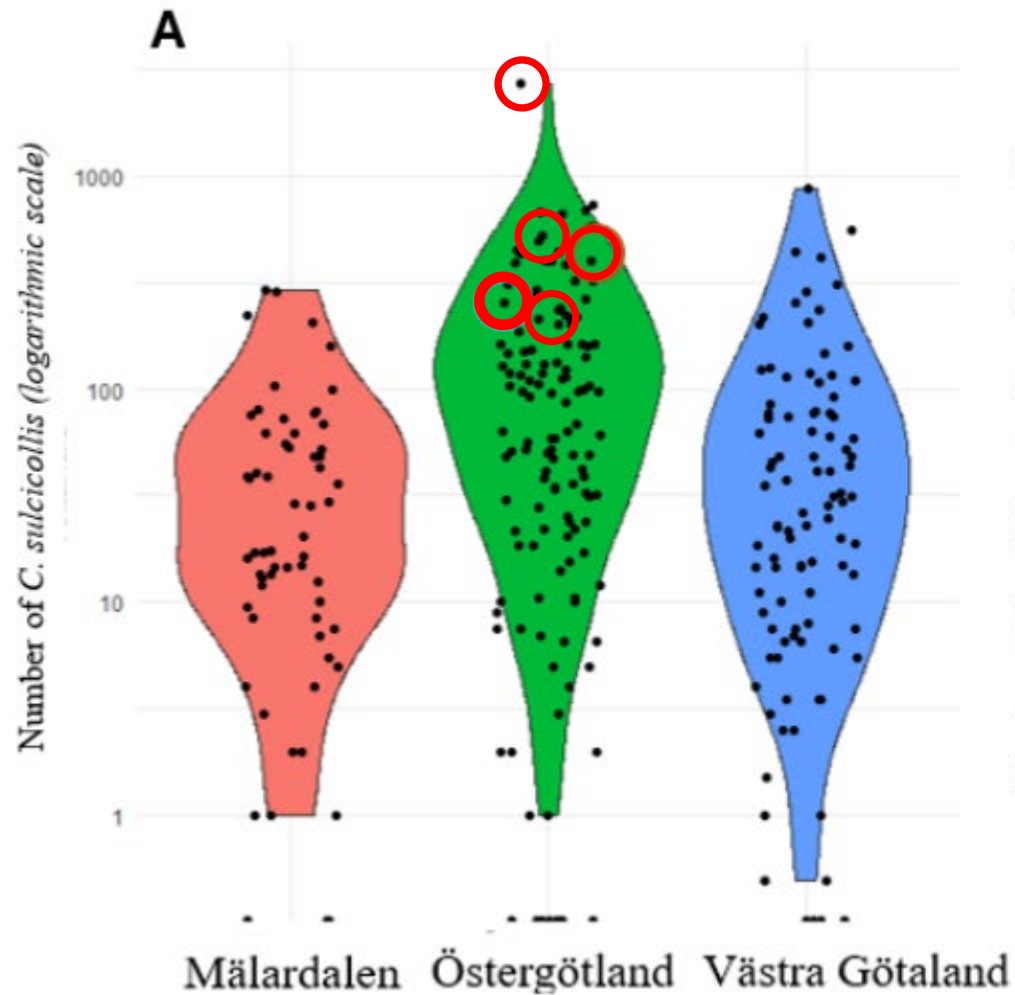


2024

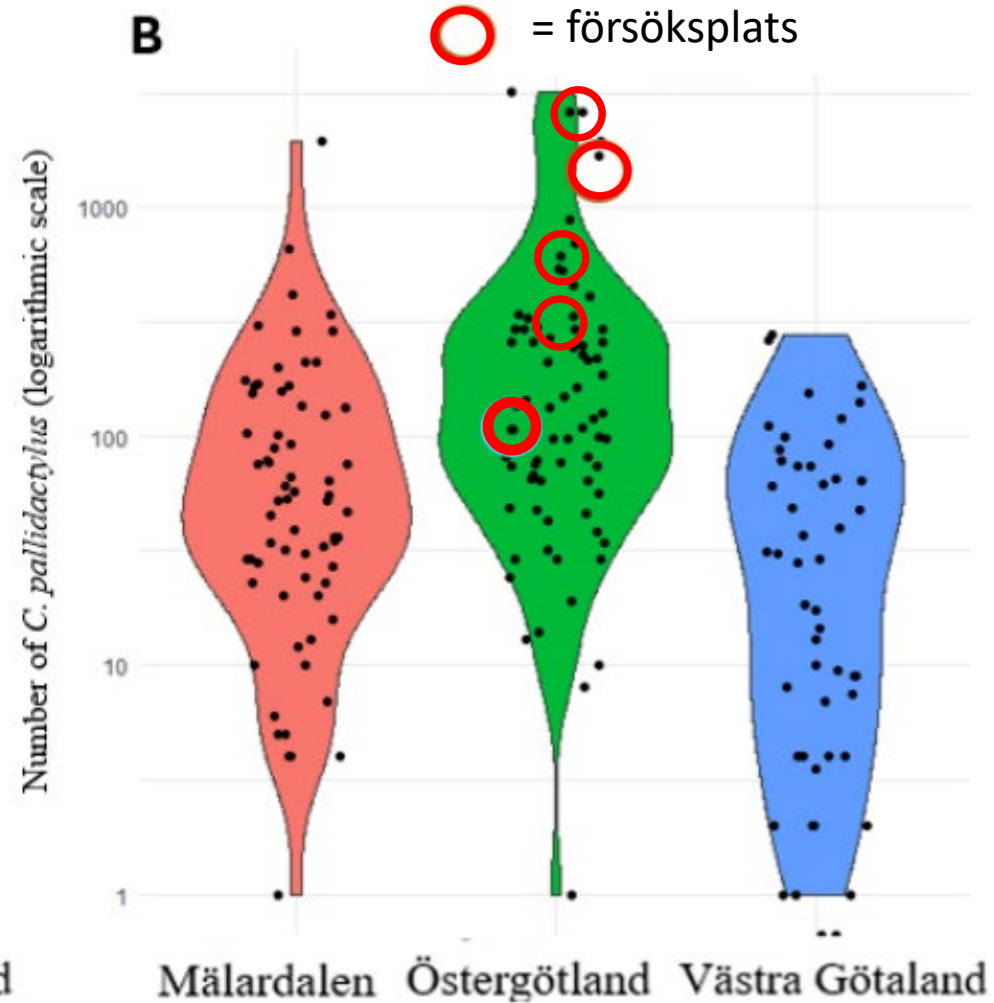


Mängd vivlar på försöksplatserna i förhållande till 'normalt'

Skålfångster blå rapsvivel ca 300 platser
2017-2023



Skålfångster rapsstjälksvivel ca 200 platser
2017-2023



Graderingar i maj och juni

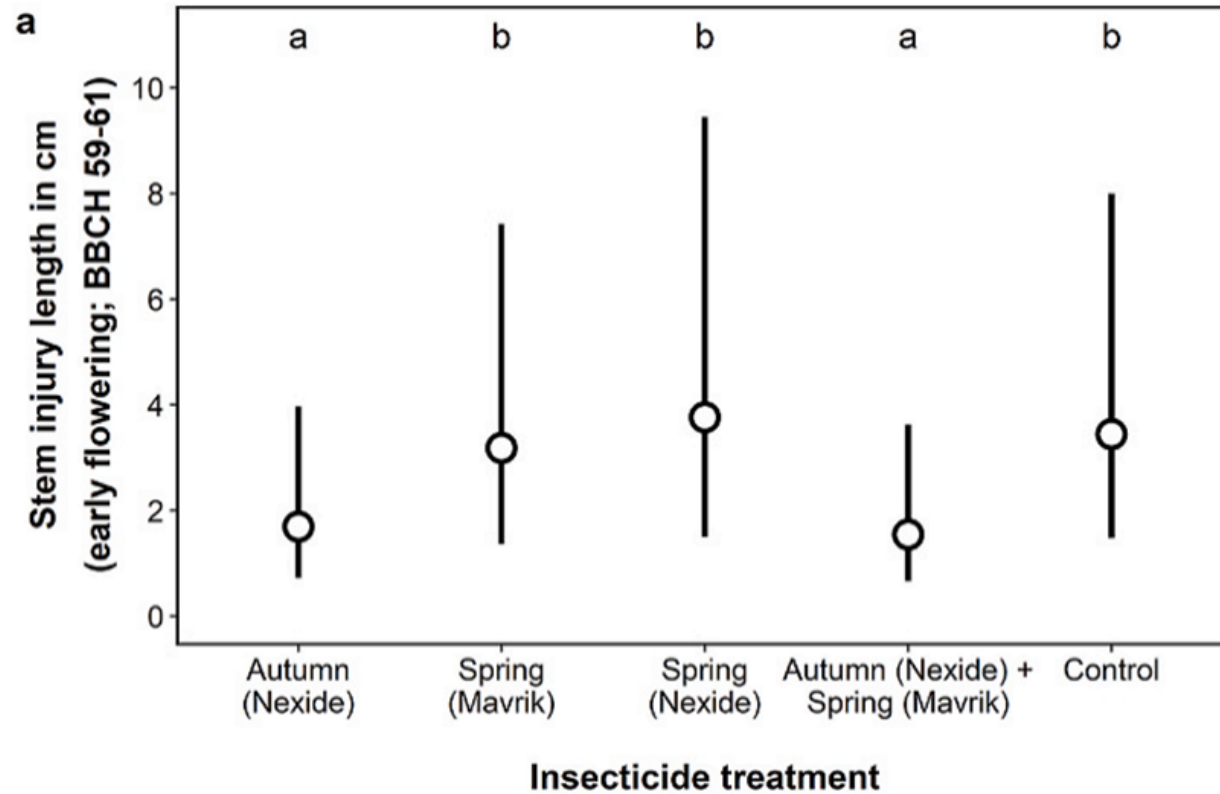
- 20 plantor per ruta
- Skadeindex samt längd av skada och plantans huvudskott



Totalt har vi skurit och graderat nästan 4000 plantor

Stjälkskador

Maj

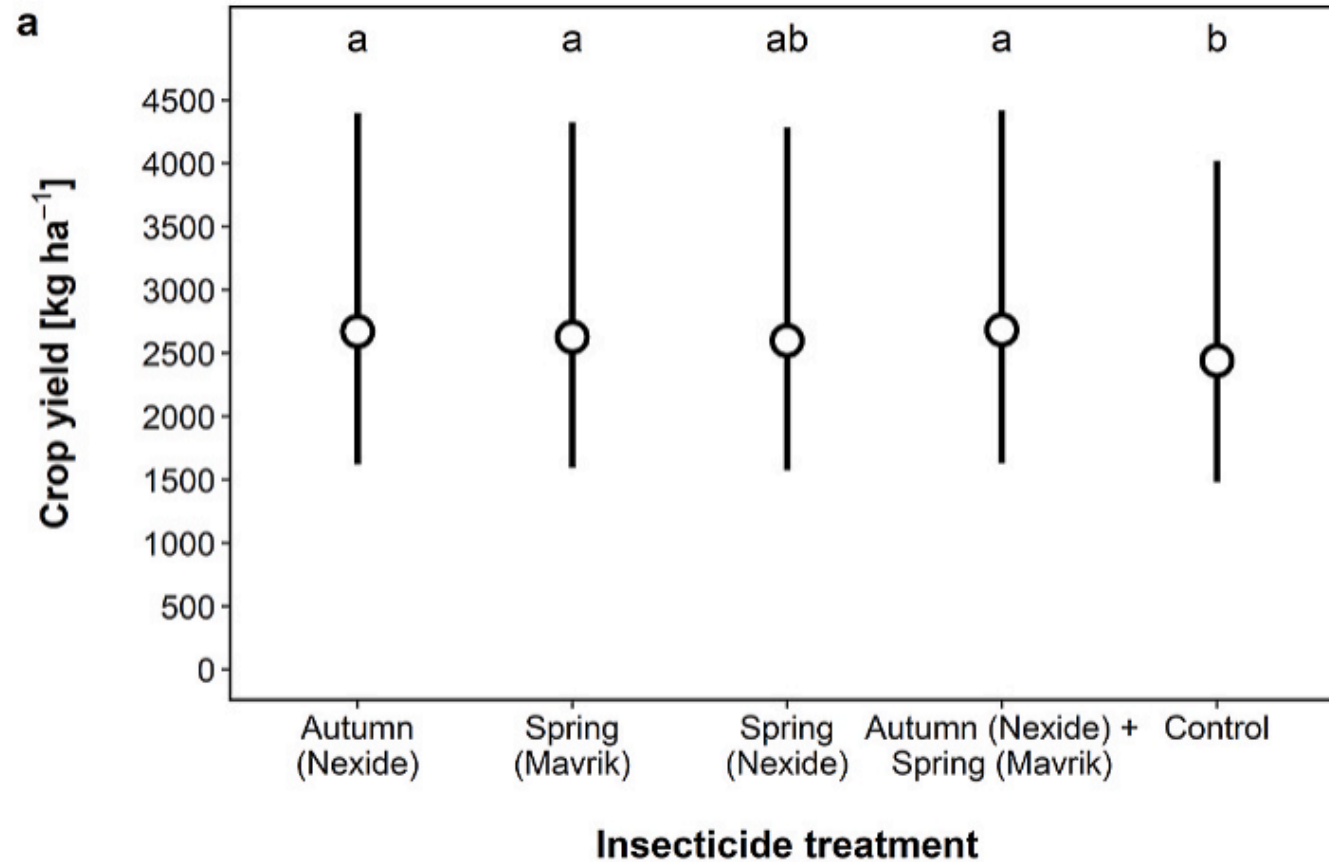


Inga skillnader mellan
behandlingar i stjälkskador av
vivlar i juni

5 försök

Skörd

8-10% skördeökning av insekticidbehandling oavsett typ



4 försök

Lönsamhet i behandlingarna

- En bekämpning med Nexide/Mavrik betalar sig av skördeökningar på endast ca 40-50 kg/ha
- Höst- eller vårbehandling har gett skördeökningar på 230-250 kg/ha i medeltal och är därför lönsamma
- Lönsamhet i försök \neq lönsamhet i odling

* Körkostnad + preparatkostnad 200-250 kr/ha. Rapspris 5 kr



Slutsatser och rekommendationer

- Bekämpning mot blå rapsvivel kan vara lönsam vid stora förekomster
- Inflygningen kan följas med gulskålar. I försöken har ackumulerade fångster varit höga - ~1000 vivlar i två skålar eller 500 per skål
- Ny rekommendation: minst 500 vivlar i ackumulerad fångst under hösten för att bekämpning ska vara aktuell (två skålar)
- Inga tydliga svar om rapsstjälksvivel i försöken men förmodligen är dess betydelse mindre – mer underlag nödvändigt!



Tack!

Ola Lundin, Sveriges lantbruksuniversitet,
Institutionen för ekologi, Uppsala

ola.lundin@slu.se

Lovisa Eriksson, Växtskyddscentralen
Linköping, Jordbruksverket

lovisa.eriksson@jordbruksverket.se

Finansiering:

Stiftelsen Svensk Oljeväxtforskning
Jordbruksverket & SLU



SCIENCE AND
EDUCATION
**SUSTAINABLE
LIFE**

Integrated Control in Oilseed Crops

Welcome to the 20th IOBC – WPRS Working Group meeting on: “Integrated Control in Oilseed Crops”.

The working group will present the latest advances in biological and integrated pest management, sustainable production systems, and genetic and biotechnical approaches for oilseed crops. New research methods and strategies aimed at reducing pesticide use while maintaining high yields will be highlighted.

- ✓ **29 September – 1 October, 2026**
- ✓ **Location: SLU, Campus Alnarp, Lomma, Sweden**



www.slu.se/icoc20

Att förbereda svenskt jordbruk för en allt mindre tillgång till kemiska insekticider - sårbarhetsanalys och möjliga alternativ 🌱

Nytt SLF projekt 2026-2028

- Sårbarhetsanalys för svenskt jordbruk med avseende på användning av kemiska insekticider
- Kartläggning av alternativ
- Praktiskt testa alternativa metoder för kontroll av skadeinsekter.

